

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

Aktivno državljanstvo in domovina

Aktivno državljanstvo in domoljubje med mladimi – razvoj in temelj sodobne demokracije
izr. prof. dr. Vladimir PREBILIČ

Operacijo delno financira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada ter Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport. Operacija se izvaja v okviru Operativnega programa razvoja človeških virov v obdobju 2007-2013, razvojne prioritete: Razvoj človeških virov in vseživljenjsko učenje; prednostne usmeritve: Izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja.

Projekt „Aktivno državljanstvo in domovina“

Naslov projekta	Aktivno državljanstvo in domovina
Naziv operativnega programa	Operativni program razvoja človeških virov za obdobje 2007 – 2013
Razvojna prioriteta	3.»Razvoj človeških virov in vseživljenjskega učenja«;
Prednostna usmeritev	3. 1. »Izboljšanje kakovosti in učinkovitosti sistemov izobraževanja in usposabljanja.«
Naziv posredniškega telesa	<u>Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport</u> , Masarykova 16, 1000 Ljubljana
Naziv upravičenca	Zavod RS za šolstvo, Poljanska 28, 1000 Ljubljana

Cilji projekta so:

- oblikovanje strokovnih podlag za umeščanje domovinske in državljske kulture;
- vzpostavitev mrež akterjev za krepitev domovinske in državljske vzgoje ter aktivnega državljanstva v lokalnem okolju (osnovne in srednje šole in druge izobraževalne ustanove ter nevladne organizacije in lokalne skupnosti);
- izvedba izobraževanj za učence, učitelje, svetovalne delavce in ravnatelje na osnovi oblikovanih strokovnih podlag;
- izvedba evalvacijske študije o znanju učencev, ki ga v okviru poučevanih vsebin lahko pridobijo učenci s področja državljske in domovinske vzgoje med učitelji v osnovnih in srednjih šolah.
- izvedba promocijskih aktivnosti (natečaj za najboljšo domoljubno zgodbo za osnovnošolce, predstavitev projekta na tujih strokovnih srečanjih in konferencah);
- posodabljanje kurikulumov osnovne in srednje šole z načrtnim in sistematičnim umeščanjem domoljubne in domovinske kulture kot kroskurikularnega cilja;
- zaključna konferenca.

Dosedanje delo pri projektu

IZOBRAŽEVANJE UČENCEV OŠ IN DIJAKOV SŠ

- izvedli smo 11 izobraževanj za učence OŠ (**predavanje je poslušalo 690 učencev**); (na šolah: OŠ Koroški jeklarji; OŠ Franca Rozmana-Staneta; Osnovna šola Zbora odposlancev Kočevje; OŠ Pivka; OŠ Srečka Kosovela Sežana; IV. OŠ v Celju; OŠ Jurija Dalmatina Krško; OŠ Danile Kumar, Ljubljana; OŠ Franceta Prešerna, Kranj; OŠ Frana Erjavca Nova Gorica, Osnovna šola Zreče).
- izvedli smo 12 izobraževanja za dijake SŠ (**predavanje je poslušalo 750 dijakov**); (na šolah: Šolski center Postojna; Gimnazija Koper; Gimnazija Jurija Vege Idrija; Gimnazija Ormož, Gimnazija Slovenske Konjice, Šolski center Slovenj Gradec, Gimnazija Moste, Grm Novo Mesto, Gimnazija Brežice, Šolski center Škofja Loka, Gimnazija Ruše, Srednja šola Muta).

SEMINARJI ZA UČITELJE OŠ IN PROFESORJE SŠ

- Izvedli smo 6 izobraževanj učiteljev OŠ (**seminarjev se je udeležilo 122 učiteljev**); **organizirana so bila na šolah** (OŠ Franceta Prešerna Kranj, Kranj; OŠ Zbora odposlancev, Kočevje; IV. OŠ Celje, Celje; OŠ Srečka Kosovela, Sežana; OŠ Franca Rozmana-Staneta, Maribor; OŠ Danile Kumar, Ljubljana).
- Izvedli smo 6 izobraževanj profesorjev SŠ (**seminarjev se je udeležilo 93 profesorjev**); **organizirana so bila na šolah** (Šolski center Škofja Loka, Šolski center GRM Novo mesto – center biotehnike in turizma, Gimnazija Ormož, Gimnazija Slovenske Konjice, Gimnazija Brežice, Šolski center Postojna Srednja šola).

Dosedanje delo pri projektu

MREŽENJE

V okviru projekta smo v treh slovenskih šolah (OŠ Pivka, OŠ Zreče in OŠ Savsko naselje Ljubljana) izvedli dodatno aktivnost, in sicer skupaj z lokalnimi predstavniki, učitelji in učenci osnovnih šol smo obeležili slovenski državni praznik – Dan samostojnosti in enotnosti (občina + šola + lokalne NVO + projekta skupina ADD) – tri občine Ljubljana, Pivka in Zreče.

Dosedanje delo pri projektu

DIDAKTIČNI PRIPOMOČKI

V okviru projekta nastajata dva didaktična pripomočka za učence OŠ in dijake SŠ:

- Namizna igra SLOVENIUM je igra za štiri ali več (parno število) učencev/dijakov. Cilj pripomočka je s pomočjo igre utrditi ali osvojiti znanje o Sloveniji; igro lahko pri svojem delu uporabljajo učitelji kot dopolnilo pri utrjevanju znanja s področja državljanstva in domoljubja; na šoli ali v razredu se lahko organizira tekmovanje ipd.
- Računalniška aplikacija/kviz SLOVENIJA, KAKO DOBRO TE POZNAM? Kviz ima 3 težavnostne stopnje, katere lahko igralec (učenec, dijak) izbira sam. Vprašanja so s področja poznavanja slovenskih simbolov, zgodovine in kulture Slovencev in Slovenije.
- Kviz je dostopen na medmrežju, in sicer na spletni strani ZRSS, pod rubriko Projekti ESS/Aktivno državljanstvo in domovina: <http://www.zrss.si/projektiess/default.asp?pr=12>.

... načrti za naprej

- rezultate projekta bomo predstavili v obliki prispevkov na dveh mednarodnih konferencah.
- pripravili priročnik za učitelje OŠ – kako obeležiti državni/kulturni praznik na šoli.
- pripravili priročnik za profesorje SŠ – kako obeležiti državni/kulturni praznik na šoli.

ZBORNİK/KNJIGA

- Ob zaključku projekta bomo pripravili in v okviru Zavoda RS za šolstvo izdali zbornik oziroma knjigo v katerem bodo objavljeni znanstveni in strokovni prispevki sodelavcev projekta, teoretske analize s področja aktivnega državljanstva in domovine ter povzetki empiričnih analiz, ki so bile opravljene v času izvajanja projekta.

Nacionalna identiteta

- Nacionalna in narodna identiteta – ni prirojena, ampak privzgojena;
- Šolski sistem: reprodukcija nacionalne identitete & pripadnosti
- Narodna identiteta se pri izseljencih reproducira znotraj družine in temelji na emocijah – tradiciji, spominu, simbolih ...
- Emocionalna komponenta: npr. zastava, himna, državni prazniki, poudarjanje nacionalne identitete ob uspehih športnikov → državne rutine.

Reprodukcija nacionalne identitete

Ustvarjanje vezi med državljani in krepitev občutka pripadnosti skupnosti.

SIMBOLI

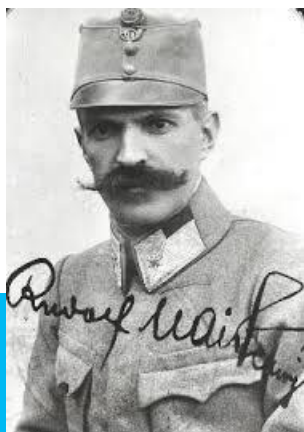
RITUALI

TRADICIJA

HEROJI

SKUPNE VREDNOTE

Pomen državnih praznikov

- Slovenska beseda praznik naj bi nastala iz *,dela prazen dan'*.
- Praznik: dan s posebno simboliko ali ritual oziroma ponavljajoče simbolno dejanje.
- Pomen državnih praznikov za ohranjanje tradicije naroda.
- Državni prazniki pripovedujejo zgodbo ... o kulturi, zgodovini, vstaji, upor, zatiranju ... osamosvojitvi. Veliko pa povedo tudi o ljudeh, ki jih praznujejo.
- Ritualno obeleževanje praznikov spodbuja emocije in reproducira pripadnost.

Poznavanje slovenskih državnih praznikov

- v odstotkih -

	Raziskava – osnovne šole	Raziskava – srednje šole	Raziskava – osnovne šole	Raziskava – srednje šole	Delova anketa
	2010	2010	2012	2012	2005
<i>N</i>	881	928	915	964	684
Slovenski kulturni praznik	70,5	88,1	79,1	89	88
Dan državnosti	50,5	60,5	46,2	54,8	33,5
Vrnitev Primorske k matični domovini	42,1	55,6	47,3	54,8	
Dan reformacije	57,5	69,6	61,3	74,3	40
Dan Rudolfa Maistra	39,9	51,8	45,5	53,6	
Božič	84,9	93,6	89,9	94,6	
Dan samostojnosti in enotnosti	44,6	53,6	48,1	47,2	46

Viri: Raziskava »Odnos mladih do domoljubja« (Fakulteta za družbene vede, 04/2012, N (OŠ) = 915, N (SŠ) = 964); raziskava »Mladi in Evropska unija« (Fakulteta za družbene vede, 10/2010, N (OŠ)= 881, N (SŠ)=928); Taskar, 2005).

DOMOLJUBJE IN DOMOVINA

- domoljubje je ljubezen do domovine = gre za identificiranje z domovino
- domovina je vsota domov = čustven odnos zagotovljen
- domovina je dežela posameznikovega naroda
- domovina ni samo prostor, je tudi narod in vse njegove značilnosti

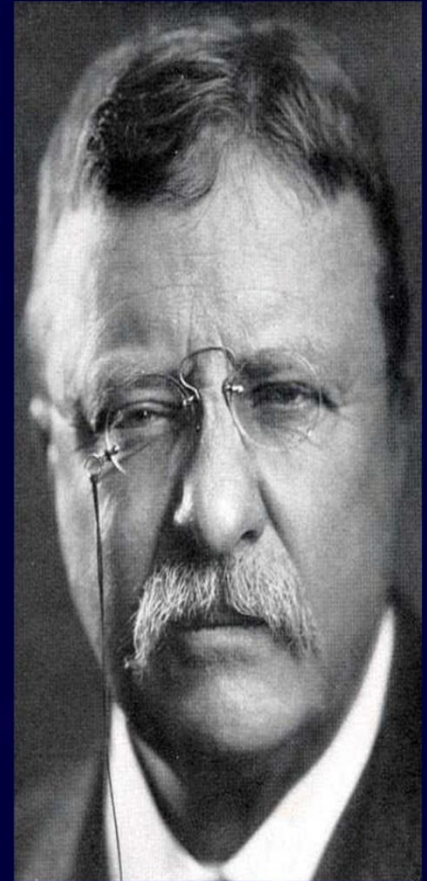

DOMOVINA IN DRŽAVA

- če je domovina hkrati država, je pričakovati več domoljubja – lažja identifikacija zaradi simbolov
- narod definira:
OZEMLJE, JEZIK IN
KULTURA
- ljudstvo postane narod z zavestjo in pripadnosti

Patriotism means
to stand by
the country.
It does not mean
to stand by the
president or
any other
public official

~
Theodore Roosevelt

DOMOLJUBJE IN ČUSTVO

- domoljubje je čustvo, ki je pogojeno prav z občutenjem domovine – kako smo ponosni na domovino, kako se počutimo v njej, kako smo v njej upoštevani, kako smo svobodni...
- čustvo pa je pogojeno z dožemanjem, poznavanjem ter razumevanjem domovine

KAJ SODI SKUPAJ?

- **NAROD = DOMOVINA**

- **NACIJA = DRŽAVA**

AKTIVNO DRŽAVLJANSTVO

- Kompleksen pojem, ki zajema aktivnost državljanek in državljanov na različnih področjih, pri čemer je njihovo delovanje usmerjeno v splošno družbeno korist in ne zgolj v uresničevanje osebnih interesov.
- Koncept predvideva aktivno udeležbo posameznikov v delovanju družbe, s čimer se krepi družbena demokratičnost, krepi pa se tudi čut ljudi za odgovornost in solidarnost ter posredno občutek pripadnosti in vključenosti v družbo.
- Evropska komisija je aktivno državljanstvo definirala kot participacijo v civilni družbi, skupnosti in/ali političnem življenju, katere osnovni značilnosti sta medsebojno spoštovanje in nenasilje ter temelji na zagotavljanju človekovih pravic in demokraciji.

DRŽAVLJANSKA VZGOJA

- Mladi državljani bi naj v šoli pridobili vsaj osnovne sposobnosti, ki jih bodo potrebovali v vlogi dejavnih državljanov.
- Sprejeli naj bi vrednote, kot so solidarnost, pravičnost, enakost, strpnost itd.
- Ločimo **tradicionalni ideal državljanstva**, ki izpostavlja dobrega državljana, ki brezpogojno uboga zakone, od **sodobnejših idealov**, ki poudarjajo aktivnega državljana, ki se bojuje proti nepravičnosti.

KAJ JE BITI DOMOLJUBEN?

- pomeni biti **strpen** – spoštovanje sebe poraja strpnost do drugega
- pomeni biti **narodno ponosen** – samozavesten in prepričan o svoji enkratnosti
- pomeni biti **ozaveščen** – samo poznavanje sebe omogoča biti narodno ponosen
- pomeni biti **spravljen** – domoljubje temelji na narodni kohezivnosti

DOMOLJUBJE JE POMEMBNO!

➤ je predpogoj za:

- narodno (nacionalno) identiteto
- oblikovanje pozitivne osebne in narodne samopodobe
- aktivno delovanje v mednarodnih odnosih
- kritično razmišljanje pripadnikov naroda
- aktivno sodelovanje in prevzemanje odgovornosti pri vodenju države
- aktivno državljanstvo in razvoj demokracije

MLADI IN DOMOLJUBJE

Štirje segmenti:

- motiviranost mladih
- domoljubnost mladih
- domoljubna in državljanska pismenost
- poznavanje procesov osamosvojitve

1. SEGMENT

➤ motivacija mladih

Koliko te zanima

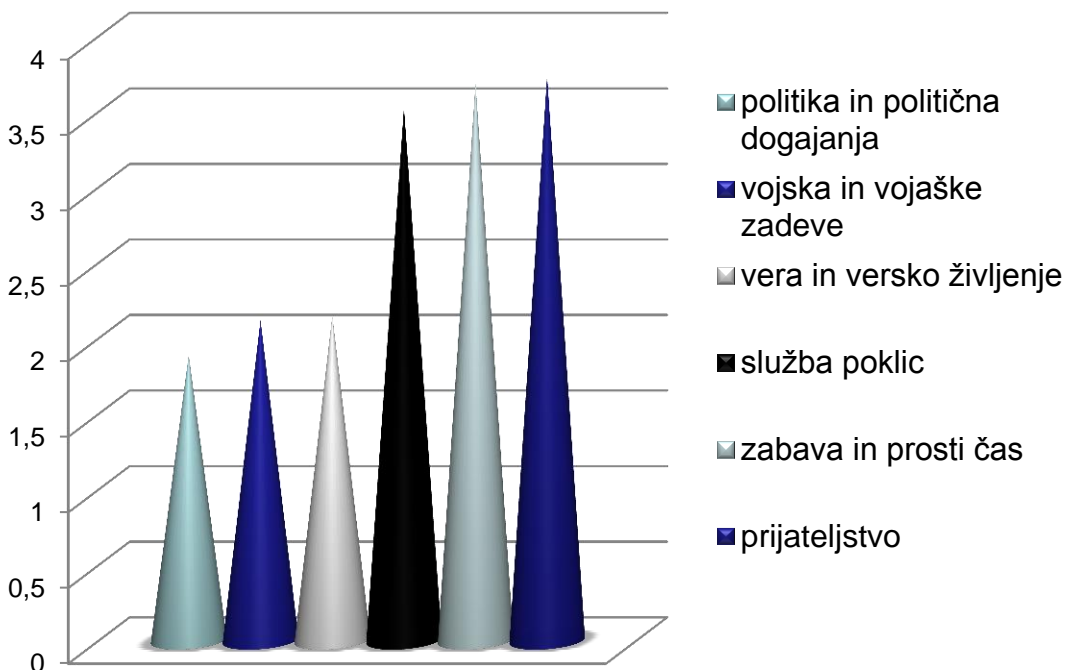

Tabela 1: Zanimanje mladih za različna področja njihovega življenja (osnovne šole)

Koliko te zanima vsaka od spodaj navedenih stvari?	To me nič ne zanima	To me malo zanima	To me precej zanima	To me zelo zanima	Povprečna vrednost odgovorov	Standardni odklon
	%	%	%	%		
delo in zaposlitev	1,9	11,4	39,1	47,6	3,32	0,749
družinsko življenje	2,3	12,4	37,7	47,6	3,31	0,775
nacionalna preteklost in usoda naroda	14,3	47,6	27,3	10,8	2,35	0,854
nastajanje neodvisne slovenske države	15,6	43,9	28,2	12,4	2,37	0,891
politika in politična dogajanja	40,3	37,3	15,3	7,1	1,89	0,910
prijateljstvo	1,0	2,7	17,6	78,7	3,74	0,553
skrb za lastni zgled, zunanji videz	1,4	9,9	41,1	47,6	3,35	0,716
služba, poklic	0,8	7,2	30,5	61,6	3,53	0,663
spolnost in ljubezen	1,2	11,5	35,3	52,0	3,38	0,735
šola in izobraževanje	2,3	10,5	39,1	48,1	3,33	0,755
šport in športno dogajanje	5,6	18,9	31,0	44,4	3,14	0,917
tehnika in tehnični dosežki	14,0	37,8	32,6	15,6	2,50	0,918
umetnost in kultura	17,1	41,6	26,4	14,8	2,39	0,937
vera in versko življenje	30,5	35,8	21,9	11,8	2,15	0,988
vojska in vojaške zadeve	32,9	35,6	18,5	13,0	2,12	1,010
zabava in prosti čas	1,2	3,3	20,5	74,9	3,69	0,594
znanost in znanstveni dosežki	12,0	37,7	34,8	15,6	2,54	0,895

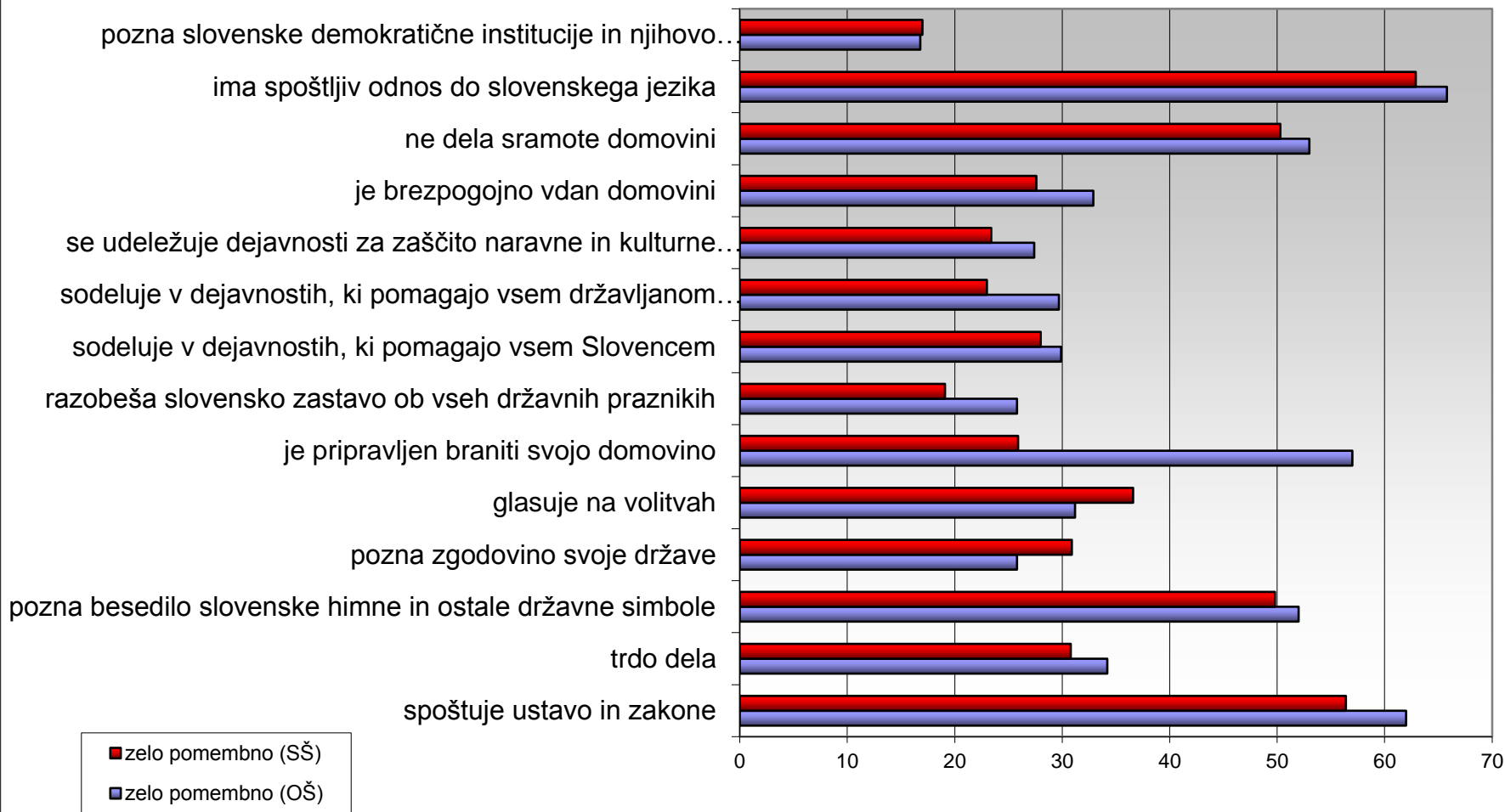
2. SEGMENT

- domoljubnost mladih

Ali so mladi domoljubni?

Zelo pomembno se mi zdi, da domoljuben državljan....

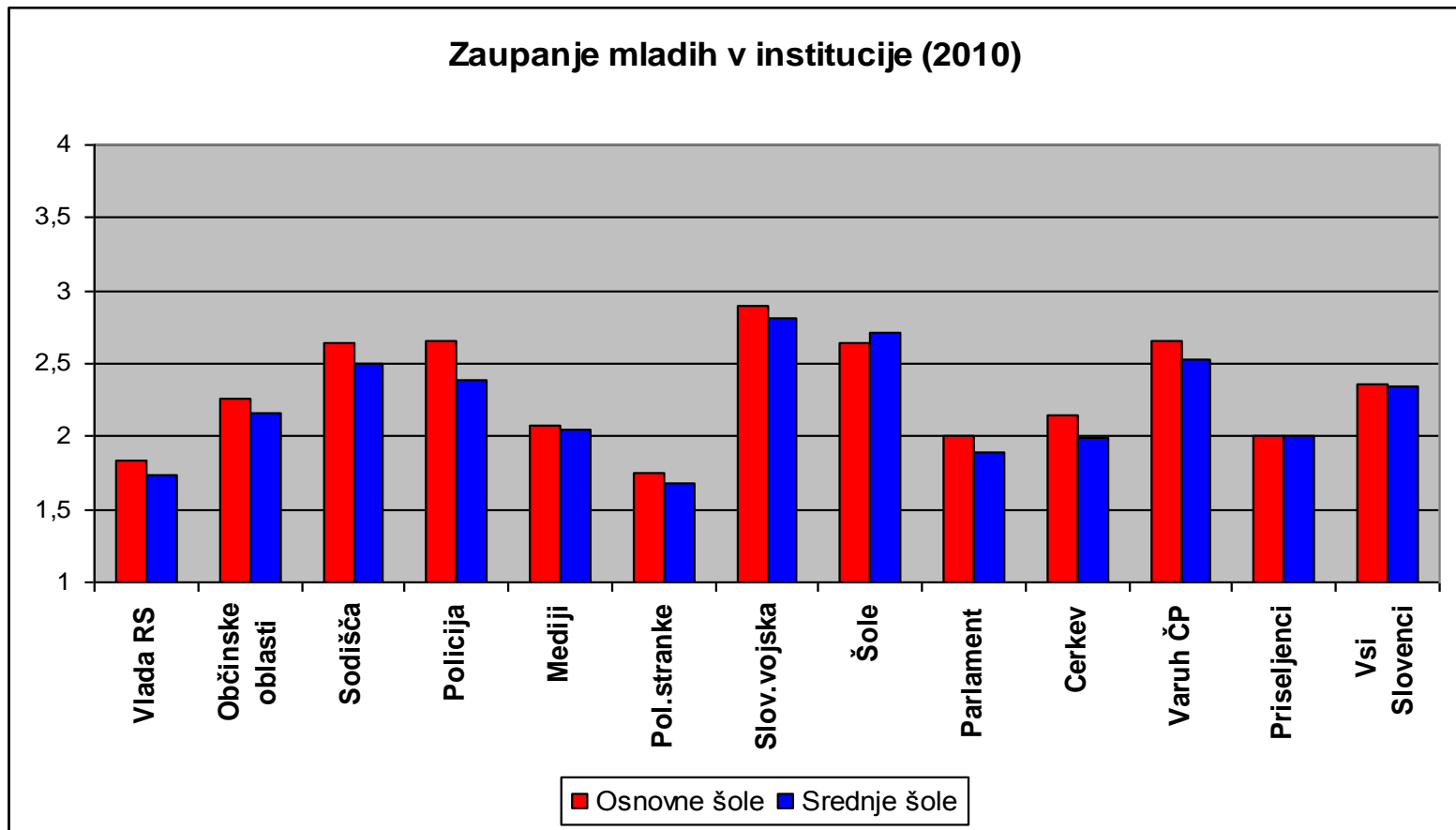

3. SEGMENT

- domoljubna in državljanska pismenost

Shema 1: Komu mladi (ne) zaupajo?

4. SEGMENT

- osamosvojitve Slovenije

OSAMOSVOJITEV SLOVENIJE

Tabela 2: Samoocena znanja o osamosvojitvi Slovenije (v odstotkih)

	Nezadostno (1)	Zadostno (2)	Dobro (3)	Prav dobro (4)	Odlično (5)
UČENCI	5,0	18,1	40,2	26,0	10,7
DIJAKI	9,9	33,0	40,0	14,4	2,7

Tabela 3: Povezava nekaterih pojmov z obdobjem osamosvajanja Slovenije

<i>Koliko je posamezen pojem povezan z obdobjem osamosvajanja Slovenije?</i>	RAZISKAVA – OSNOVNE ŠOLE	RAZISKAVA – SREDNJE ŠOLE
	2012 (915)	2012 (964)
pogum	3,44	3,47
domoljubje	3,67	3,68
nacionalna zavest	3,55	3,61
nacionalna čistost Slovenije	3,06	2,92
odprava socializma	3,21	3,08
demokracija za vsakega državljana	3,47	3,44
svoboda	3,82	3,75
enakopravnost	3,76	3,68
uveljavitev Slovenije v svetu	3,57	3,49
nepravičnost	2,62	2,88
vojno trpljenje	2,73	2,92
izkoriščanje	2,72	2,95
gospodarski razvoj	3,38	3,46

Tabela 5: Viri znanja o osamosvojitvi Slovenije (osnovne šole)

	Nič	Malo	Srednje	Precej	Veliko	Aritmetična sredina	Standardni odklon
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)		
	%	%	%	%	%		
od staršev	7,7	20,5	33,5	26,1	12,2	3,15	1,114
od sorodnikov in znancev	20,9	32,7	26,5	12,8	7,0	2,52	1,161
od prijateljev in sovrstnikov	29,9	39,3	20,6	7,6	2,6	2,14	1,012
v šoli pri pouku zgodovine	10,6	11,0	18,0	30,2	30,2	3,58	1,306
iz televizijskih oddaj	11,4	18,4	28,4	28,5	13,4	3,14	1,200
iz radijskih oddaj	46,6	29,6	15,8	5,5	2,6	1,88	1,030
iz časopisov in revij	34,1	28,3	22,5	10,0	5,0	2,24	1,168
na internetu	17,4	19,1	23,0	24,0	16,6	3,03	1,338
drugje	67,6	8,4	11,5	5,3	7,2	1,76	1,263

KAKO NAPREJ?

- pred tem je nujno doseči vsenarodni konsenz, kaj so tiste vsebine, ki bodo omogočile narodni ponos;
- nujna je notranja sprava – oblikovanje temeljnega (samo)razumevanja;
- domoljubje ni zgolj stvar države temveč slehernega izmed nas.

